AMEA-nın Xəbərləri (biologiya elmləri), cild 66, №3, səh. 169-172 (2011)

"FAYDALI BİTKİLƏRDƏN İSTİFADƏNİN AKTUAL PROBLEMLƏRİ" mövzusunda BEYNƏLXALQ KONFRANS

Bakı, Azərbaycan
26-28 oktyabr 2011-ci il

Məlum olduğu kimi, Azərbaycanın bitki aləmi çox zəngindir. Bu qədim diyarda 4700-dən çox ali sporlu və çiçəkli bitki növü məlumdur ki, onun 240 növü endemiklərdir. Bundan başqa Respublika ərazisində 865-dən artıq şibyə növü vardır. Azərbaycanın yabanı florasında 460-a yaxın ağac və kol bitkilərinə təsadüf olunur və onların 70-i endemik növ olub, respublikamızdan kənarda bitmir. Azərbaycan torpağında üçüncü dövrə aid olan (qədim) relikt ağac və kollara da rast gəlinir. Onlardan eldar şamı, dəmirağac, ipək akasiyası, xəzər lələyi və başqalarını göstərmək olar. Azərbaycan florasına dərman, efir-yağlı, dekorativ, qida, texniki və digər faydalı bitkilər xammal mənbəyi kimi baxmaq olar. İnsanlar öz fəaliyyətləri ilə birbaşa və ya dolayı yolla təbii bitki örtüyünə təsir edir və nəticədə əsirlər boyu yaranmış təbii ekosistemləri dəyişdirir. Hal-hazırda insan öz iqtisadi və təsərrüfat fəaliyyətini gücləndirmək üçün ətraf mühitə sürətlə müdaxilə edir. Müasir dövrdə biomüxtəlifliyin genetik fondunu qoruyub saxlamaq vacib məsələlərdən biri hesab olunur. Ona görə də təbiətin bəxş etdiyi bu zənginliyi qorumaq, ondan səmərəli istifadə etmək dövlətimizin və onun hər bir vətəndaşının borcudur.

Bu gün dünyada baş verən böhran hər 6 nəfərdən birinin gün ərzində bir dəfə qidalanmasına və ya ac yatmasına gətirib çıxarmışdır. Bu problemin aradan qaldırılması üçün dünya alimləri florada yayılan dərman, tərəvəz, ətirli-ədviyyəli bitkilərin müasir səviyyədə öyrənilməsinə başlamışdırlar, onların istifadəsinə dair yeni təkliflər hazırlanır və ölkələrdə bu problemin həllinə müəyyən qədər kömək edə biləcək elmi seminarlar, treyninqlər və konfranslar keçirilməkdədir. Bu istiqamətdə görüləcək kütləvi işlər öz aktuallığı ilə alimlərin maraq dairəsindədir.

Azərbaycan Respublikasının elminin və iqtisadiyyatının inkişaf etdirilməsi üçün onun təbii sərvətlərindən olan faydalı bitkilərin elmi əsaslarla araşdırılması, səmərəli və yeni istifadə imkanlarının ortaya çıxarılması da bu problemin tərkib hissəsidir. Ətraf mühitdən qida əhəmiyyəti və xalq təbabətində ənənvi istifadə olunan növlərin seçilməsinin yeni istiqamətləri, vacib olan resursların bioloji və ekoloji xüsusiyətlərinin müəyyənləşdirilməsi, ayrı-ayrı fərdlərin ontogenezi, həmçinin onların populyasiya strukturunun və həyati formalarının dinamikasının tədqiqi, faydalı resursların təbii ehtiyatları, onların biokimyəvi tərkibi və molekulyar səviyyədə öyrənilməsi sayəsində botanika elmini müasir səviyyədə inkişaf etdirmək olar.

Bunun üçün dünya təcrübəsindən yararlanaraq, gənc botanik, əczaçı, fitoterapevt və ekoloqları təkminləşdirmək tələb olunur. Eyni zamanda təbii sərvətlərin qorunması və düzgün istifadəsi də problemin məqsədlərindən biridir. Təbii sərvətlər içərisində faydalı bitkilərin resursları xüsusi yer tutur. Bioresursların tərkib hissəsi kimi bitkilər aləmi - insanların əsas ehtiyaclarını təmin edən ümümxalq sərvətidir. Insanlar bu sərvətlərdən bacarıqla istifadə etməli, onların qorunması və məhsuldarlığının daim artırılması üçün nəzəri və əməli təkliflər işləyib hazırlamalıdır.

Bu mənada akademik Cəlal Əliyevin tövsiyyəsi və fəxri sədrliyi ilə 26-28 oktyabr 2011-ci il tarixində AMEA Botanika İnstitutunda keçirilən “Faydalı bitkilərdən istifadənin aktual problemləri” mövzusunda beynəlxalq konfrans çox əhəmiyyətli olmuşdur. Beynəlxalq konfransda iştirak etmək üçün 35- dən artıq ölkədən alimlər elmi işləri ilə müraciət etmiş, 25 ölkənin nümayəndəsi bilavasitə ölkəmizə təşrif gətirmişdir. Konfransın işində Rusiya, Norveç, Portuqaliya, Ukrayna, Türkiyə, Gürcüstan və başqa ölkələrin alimləri ilə yanaşı, AMEA-nın müvafiq elmi-tədqiqat institutlarının, dərman bitkiləri ilə və ya birbaşa bitki mənşəli preparatlarla müalicə işi aparan klinikaların, o cümlədən qida məhsulları hazırlayan şirkətlərin nümayəndələri də iştirak etmişlər. Konfransda aşağıdakı istiqamətlərdə çıxışlar edilmiş və geniş diskusiyalar aparılmışdır:

- Faydalı bitkilərin öyrənilməsi və səmərəli istifadəsi;
- Xalq təbabəti və etnobotanika;
- Dərman, aromatik və qida bitkilərinin biokimyası, biotexnologiyası və bioloji fəal maddələrin alınması;
- Qeyri ənənəvi müalicə, aromaterapiya, fitoterapiya və fitopreparatlar;
- Qida bitkilərinin stres amillərə qarşı davamlılığının mexanizmləri;
- Genetik ehtiyatların və ətraf mühitin qorunmasının texnoloji aspektləri;
- İntroduksiya və faydalı bitkilərin becərilməsinin sənaye əhəmiyyəti.

Beynəlxalq konfransı giriş sözü ilə açan Azərbaycan Respublikası Dövlət Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsinin sədri, akademik Qərib Məmmədov qonaqları salamladı, konfransın keçirilməsinin önəmliyini qeyd etdi. Son zamanlar AMEA Botanika İnstitutunun beynəlxalq əlaqələrini genişləndirdiyini söyləyən Q.Məmmədov bu münasibətlərin daha da inkişaf etdirilməsinin vacibliyi, elmi və mədəni əlaqələrin inkişafının zəruriliyindən söz açdı, konfransın işinə uğurlar arzuladı.

Sonra konfransın həmsədri, Botanika İnstitutunun direktoru biologiya elmləri doktoru Validə Əlizadə "AMEA Botanika İnstitutunun tədqiqat fəaliyyəti: istiqamətlər, yanaşmalar və perspektivlər" mövzusunda məruzə ilə çıxış etdi. O,

institutun yaranma tarixi, institutun əsas elmi istiqamətləri, elmi nailiyyət, yenilik və perspektivləri haqqında ətraflı məlumat verdi. İnstitutda aparılan elmi-tədqiqat işlərinin müasir dövrün tələblərinə uyğunlaşdırılaraq daha da inkişaf etdirildiyini söyləyən V.Əlizadə beynəlxalq elmi əməkdaşlıq münasibətləri, ölkələrimiz arasındakı elmi əlaqələr və bu əlaqələrin gələcək inkişafından söz açdı.

Konfransın digər həmsədri, Botanika İnstitutunun "Etnobotanika" laboratoriyasının müdiri, biologiya elmləri doktoru Səyyarə İbadullayeva "Azərbaycanın flora və bitkiliyi: faydalı bitkilərin istifadəsinin ekoprotektiv təsiri" mövzusunda geniş məruzə ilə çıxış etdi.

Konfransın açılış günü eyni zamanda Ali Osman Sari (Türkiyə, Tarımsal Araşdırmalar və Politikalar İnstitutu) "Türkiyədə istifadə olunan dərman bitkilərinin etnobotaniki tətbiqi", Ana Maria Barata (Portuqaliya, Tərəvəzçilik İnstitutu) "Dərman və aromatik bitkilər üzrə ECPGR işçi qrupu: koordinasiya və əməkdaşlıq" mövzusunda məruzələrlə çıxış ediblər.

Oktyabrın 27-də konfrans çoxsaylı məruzəçilərin iştirakı ilə öz işini davam etdirmişdir.

Məruzələr ətrafında geniş müzakirələr aparılmış, verilən suallar cavablandırılmışdır. Gələcəkdə də belə konfransların keçirilməsini vacibliyi göstərilmişdir.

Oktyabrın 29-da konfransın bağlanışı olmuşdur. Konfrans iştirakçıları AMEA-nın biologiya profilli insitutularında olmuş, Gobustan Dövlət Qoruğuna ekskursiyaya getmiş, Bakının görməli yerləri ilə tanış olmuşlar. Qonaqlar Azərbaycanı böyük ruh yüksəkliyi ilə tərk etmişlər.

Konfransın materialları kitabça şəklində çap olunmuşdur.

Sevindirici haldır ki, konfransın əsas məqamlarını Avropada Bitki genetik ehtiyatlarının qorunması üzrə fəaliyyət göstərən ECPGR, Türkiyə Tarım Bakanlığı Tarım Araşdırma İnstitutu və I Moskva Tibb Universiteti öz saytlarında yerləşdirmişlər.